

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

**Oviedo, Francisco de
Lvgdvni, M.DC.LI.**

IV. De termino generationis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95503](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95503)

productione, productio tamen vnionis, & ipse vnionis modus non possunt non esse connexa cum productione formæ, & cum ipsa forma, siue per dependentiam, siue per identitatem productionum, quia modus vnionis independentem ab omni causalitate per se ipsum dependet à forma; & ita supponit productionem formæ, vel identitatem cum productione sui ipsius, vel distinctam. Vnde si producantur per eandem actionem formæ, & vnio, vnio supponet illam actionem non solum vt productionem vnionis, sed etiam vt productionem formæ, & in hoc sensu poterit dici modus vnionis posterior forma, etsi per eandem actionem producat, quia esse modum posteriorem formæ, & esse dependentem ab illa formaliter sunt idem, & cum vnio per suam entitatem sit dependens à forma, per suam entitatem est ille posterior, licet actio productiua vnionis non sit posterior actione productiua formæ, quia eademmet indiuisibilis actio est productio vtriusque termini. De forma, alia ratione philosophandum est, quia cum ipsa per suam entitatem non dependeat ab vnione, si per eandem actionem producat formam, supponit actionem productiua formæ, & vnionis tantum vt productiua ipsius formæ, non vt productiua modi vnionis, si verò per diuersas actiones producat productio formæ non supponet productionem vnionis. Ex his inferes dici non posse, quia producat formam, producat vnio, si forma, & vnio per eandem actionem producantur, quia vbi tantum est simplex actio, non potest inueniri prioritas, & posterioritas actionum. Neque dici poterit in hac suppositione produci vnionem, quia existit forma, quia existentia formæ supponit actionem ex vi cuius producat vnio quatenus eadem cum actione, per quam ipsa producat. Hæc tamen causalis erit vera, quia est forma, est vnio, & in quocumque casu dici potest, forma est prior vnione, & vnio est posterior forma, quia independentem à causalitate superaddita vnio per se ipsam dependet à forma, & est illa posterior.

Defendo posteriorem istam sententiam hac vnica ratione. Vbi termini producti realiter distinguuntur, realiter distinguenda sunt illorum productiones, si nulla sit ratio quæ suadeat dari productionem vtrique communem: sed forma, & vnio realiter distinguuntur, & nulla est ratio, quæ probet dari productionem vtrique communem: ergo illarum productiones distinguenda sunt. Maior necessarium est ab omnibus admittenda, aliàs nullum caput dari poterit ad distinguendas actiones, si ex terminorum distinctione illarum distinctio non desumitur. Priorem partem minoris videlicet formam, & vnionem distingui, est suppositum questionis: posteriorem videlicet nullam esse rationem ad asserendum dari productionem communem formæ, & vnioni, & suadent solutiones adhibite rationibus quæ identitatem productionis vtriusque termini propugnabant. Consequentia est legitima. Neque contra conclusionem traditam rationem aliquam solutione dignam inuenio.

PUNCTUM IV.

De termino generationis.

TERMINUM totalem generationis esse totum compositum genitum admittunt omnes: de termino formalis in re leui grauis contentio inter graues Theologos suborta est, qui multum decertant in assignanda natura termini formalis, ita æternæ generationi, incarnationi Verbi, & conuersioni panis in corpus Christi diuersos formales terminos auctores assignant. Impresensiarum mea tantum interest assignare terminum generationis creatæ, de qua disputo, verumtamen id præstare non potero, si prius non definio, quid sit formalis terminus, quamve formalitatem importet terminus formalis, ex vi cuius talis formaliter constituitur. Hac questione dirempta nulla poterit esse difficultas in dirimendis questionibus supra recensitis, in quibus dissident Theologi, tota enim illorum dissensio est sita in assignanda natura termini formalis, in qua assignanda si omnes conuenissent, nulla prorsus inter ipsos esset discouenientia in assignando formali termino generationi Verbi, eiusdem incarnationi, & conuersioni Eucharisticæ. Dicendum ergo nobis est quid sit formalis terminus, & ex conclusione tradita in hac quæ-

sitione facile erit illam dirimere, quæ ad nostrum spectat institutum de termino formali generationis creatæ, & alias, in quibus Theologi concertant.

P. Valquez Thomistas sequutus part. 3. tom. 1. disput. 19. cap. 2. asserit terminum formalem esse formam termini totalis, etsi hæc producta non sit ex vi actionis, cui terminus adscribitur. Consentunt Conimbic. lib. 1. de Generatione, cap. 4. quæst. 15. concl. 3. id probant ex Aristotele, qui docuit generationem esse viam ad naturam, hoc est, ad formam, & illam appellauit mutationem à priuatione formæ ad ipsam formam, quibus verbis tanquam terminum illius formam designauit.

Terminum formalem cuiusvis actionis esse illum, qui ex vi talis actionis producat docent Aur. apud Capreol. relatum à P. Valquez, Durand. in 3. dist. 5. quæst. 2. num. 5. P. Soar tom. 1. in 3. part. dist. 8. sect. 3. S. in hoc nihil possit, P. Hurt. in Physic. disp. 11. sect. 5. Ex his auctoribus, qui asserunt formam materialem, & vnionem produci per eandem actionem in compositis, cuius forma materialis est, assignabunt tanquam terminum formalem generationis formam, & vnionem, & in homine tantum vnionem, illi verò, qui defendunt per actionem generatiua in quocumque composito tantum vnionem produci, defendunt hanc tantum esse terminum formalem generationis. Mouentur hi auctores, quia productio formaliter est ad id, quod per se attingit, & cuius est productio, sed tantum attingit per se id, quod ex vi illius est productum: ergo id tantum est illius formalis terminus. Hac ratione concludit Hurtadus terminum formalem generationis esse vnionem, quæ tantum ex vi generationis producat, quam conclusionem eidem principio innitens iterum probat: in homine vnio tantum tanquam terminus generationis denominat totum hominem genitum, & quia ipsa terminet per se ipsam actionem generatiua totum compositum ab ipsa genita genitum denominatur: ergo per vnionem tanquam per terminum genitum totum compositum genitum dicitur: ergo vnio est, quæ primario, & per se genita dicitur, & hanc denominationem tribuit composito: ergo vnio est, quæ primario, & per se generationem terminat. Tota hæc doctrina clarius in homine videtur, cuius materia, & forma creantur, & totus homo genitus denominatur tantum ratione vnionis terminantis generationem, quia totum nullam aliam actionem terminat, præter illas, quæ terminant ratione partium, & vnionis quibus constituitur, sed materia, & forma terminant actiones creatiua: ergo tantum dicitur genitus, quia vnio terminat actionem generatiua. Quod si in aliis compositis forma educatur, seu gignatur ex materia prima, cum huius generatio si distinguatur à generatione vnionis, non sit generatio totius vt dicebam punct. 1. non necessario & per se loquendo totum genitum denominat, quia potest dari generatio formæ quin detur totum existens, si ipsa forma genita materia non vnietur, si tamen detur compositum, cuius vnio creetur, & forma gignatur forsan generatio formæ poterit quando coniungitur cum creatione vnionis, & totum est constitutum, illud denominare genitum, si verum est in illo casu totum genitum, & non creatum esse dicendum, de quo dixi punct. 1. n. 13.

In questione apud plerumque de nomine ad rem satis loquutus est P. Lugo (cuius præcellens ingenij claritas adhuc in leuioribus euoluendis mirè effulget) tom. de Incarn. disp. 11. sect. 2. qui rectè docet non posse vniuersaliter dici terminum formalem esse formam termini totalis. Quia aliquando terminum formalem appellamus id, quod proculdubio non est forma termini totalis. Exemplum aptum adducit in transubstantiatione Eucharistica, in qua terminus à quo totalis est substantia panis cum suis accidentibus, & terminus totalis ad quem est corpus Christi sub speciebus panis; terminus verò formalis à quo est substantia panis, quæ definit esse, & terminus formalis ad quem est corpus Christi, quod ponitur de nouo sub speciebus panis & tamen nullus dicit corpus Christi esse formam termini totalis illius videlicet concreti, quod resultat ex vnione corporis Christi ad accidentia panis, potius, si fas est dici, corpus Christi se habet instar materie accidenti, quia succedit loco substantiæ panis, quæ erat illorum materia, & accidentia panis se habent instar formæ illius concreti & tamen nullus dixit hæc accidentia esse terminum formalem transubstantiationis, seu conuersionis Eucharisticæ: ergo terminus formalis non est id, quod est forma, vel instar forme se habet

se habet termini totalis. Clarius res cernitur in termino *à quo* huius conuersionis in qua terminus *à quo* totalis est substantia panis cum suis accidentibus, & terminus *à quo* formalis est substantia panis, quæ desinit esse, sed substantia panis non erat forma, sed materia termini *à quo* totalis, quia erat subiectum accidentium informantium ipsam panis substantiam: ergo non semper terminus formalis est forma termini totalis.

Docet insuper idem P. Lugo & bene satis terminum formalem esse illud, cui propriè, & immediatè applicatur mutatio illa, de qua loquimur, & ratione cuius reliqua denominantur ab illa mutatione. Idè clariùs terminus formalis est ille, cui primariò, & per se applicatur non vt subiecto, sed vt termino denominationis viæ, respectu cuius terminus inquiritur, & ratione cuius reliqua, quæ in termino totali includuntur denominationem illiã participant. Sic cum videmus parietem album dicimus hoc concretum *parietis albus* esse terminum totalem visionis, in quo duo reperimus, albedinem, & parietem, paries visus dicitur quia videtur color, non color quia videtur paries. Hinc colorem terminum formalem visionis appellamus. Dixi supra terminum formalem esse illum, cui tribuitur denominatio viæ tanquam termino, & non tanquam subiecto, quia non oportet denominari terminum eodem nomine, quo significatur viæ, cuius est terminus, mutatio enim non denominat terminum mutatum, neque conuersio conuersum, hæc potius denominationes subiecta quæ terminos respiciunt, terminus enim mutationis est id, in quod tendit mutatio, cuius denominationi simplex nomen non est impositum, sicuti non est impositum nomen ad significandam denominationem, quæ accipit à conuersione id, in quod conuersio tendit. Ratio doctrinæ traditæ perspicua est: forma dicitur, quæ dat esse rei in ratione talis vt distincta ab aliis eiusdè speciei: idè terminus formalis dicitur, qui transfundit, & dat denominationem composito, quom respicit immediatè ex ipsa viæ, cuius est terminus. Ad quod attendi non debet an sit forma an materia termini totalis. Sic cõtingit in principio formalis actiui, seu passiuo, quod non dicimus esse formam principij totalis, sed illud, cui immediatè competit illa denominatio agentis, sæpe enim materiam principij totalis formale principium actiui, seu passiuo esse dicimus. Exempla sunt obuia: totum compositum dicimus esse principium totale receptiuum operationum, & accidentium principium formale passiuum materiam appellamus, ratione cuius totum compositum accidentia recipere dicitur. Similiter dicimus hominem esse principium totale quantitatis quam in se continet, & intellectum, quibus se exercet. Et principium actiuum formale quantitatis materiam esse dicimus, & formam appellamus principium actiuum intellectum: ergo sicuti principia actiua, & passiuia formalia non desumuntur ex eo, quod sint forma, vel materia termini totalis: sic terminus formalis desumendus non est ex eo quod sit forma termini totalis, sed ex eo, quod termino totali det denominationem illam, quam desumit à viæ, seu respectu, quem terminat, & ratione cuius compositum denominatur tale.

Ex his rectè concludit P. Lugo: Generationem duplicem formalem terminum habere quatenus sub duplici respectu, seu formalitate potest generatio concipi, & significari. Generatio enim potest concipi quatenus est productio, & quatenus est inductio formæ in materiam, omnis enim generatio creata essentialiter inducit formam in materiam, & materiam formam communicat tanquam subiecto informationis respectu eiusdè formæ. Generatio, vt productio est, respicit tanquam terminum formalem vnionem, quæ ex vi illius existit, & primò denominatur producta & ratione illius totum compositum denominatur productum ab illo principio, quod produxit vnionem. Ex eo enim quod mea vnio efficietur à meo parente processit, totus ego dicor ab illo procedens, & ab illo productus. & ita denominationem hanc producti à parente habeo ab vnione, quæ formaliter ab illo fuit producta & denominationem hanc mihi toti composito est impetrata, sicuti albedo tribuit denominationem visi toti parieti, qui visus dicitur, & ita sicuti albedo est terminus formalis visionis, ita visio est terminus totalis generationis quatenus generatio productio est. Generatio vt inductio est respicit tanquam terminum formalem formam termini totalis, seu gentis, non ipsam vnionem, quia per generationem non dicitur vnio inducta in materiam, sed forma est, quæ forma-

liter inducitur, & denominatur inducta, & quæ terminat rationem formalem inductionis actiue imbibit in generatione. Sic etiam forma dicitur communicata materiam tanquam subiecto siue inhesionis, & informationis, siue informationis tantum, & hac ratione terminus formalis est generationis vt est actiua communicatio formæ subiecto. Ex his terminus formalis resurrectionis assignandus est, si enim resurrectio sumatur quatenus est reproductio, illius terminus formalis erit vnio, quæ ex vi illius iterum producit. Si sumatur resurrectio quatenus est reinductio, illius terminus formalis erit forma, quæ iterum inducitur: & sic similiter si sumatur quatenus recommunicatio, illius formalis terminus erit forma, quæ iterum communicatur. Si resurrectio sumatur quatenus est reuiuificatio, illius formalis terminus non erit illud, quod viuificatum dicitur, quia viuificatio non respicit tanquam terminum viuificationis, hoc enim potius est subiectum, sed terminus erit ipsa vita, seu anima, quia viuificatio est assumptio vitæ, & ita viuificatio erit reassumptio vitæ, illiusque terminus erit vita quæ denominatur reassumpta, videlicet anima, quæ vita assumpta dicitur in prima hominis generatione, & reassumpta in resurrectione.

In hanc doctrinam incidisse videtur Mag. Aul. tract. 4. de Trin. qui rectè dixit generationem diuinam vt productionem respicere tanquam terminum formalem personalitatem Verbi productam, & vt communicationem naturam, seu intellectiõnem cõmunem Verbo communicatam, quæ optimè consonant doctrinæ traditæ. Addit generationem Verbi formaliter vt processionem tantum respicere naturam communem, quam interdit Pater Filio communicare, & idem docet de processione Spiritus sancti, cui Pater, & Filius intendunt eandem communicare naturam. Hanc vltimam partem existimo non rectè coherere cum precedentibus, quia generatio Verbi vt generatio est adequatè sumpta includit productionem personalitatis, & communicationem naturæ: ergo si vt productio respicit tanquam terminum formalem Verbi personalitatem & vt communicatio naturam communem, vt generatio vtrumque terminum formalem respiciet. Huic etiam doctrinæ rectè consonant rationes, quas adduximus pro sententia Patris Suarez & fundamentum, quo affirmat P. Valquez naturam esse terminum formalem incarnationis, quia id, quod intendebatur per incarnationem est Deum fieri hominem, seu naturam humanam assumi à Verbo, quod probat terminum formalem incarnationis quatenus est assumptio naturæ, esse naturam assumptam, quod ex doctrina tradita optimè deducitur. Neque contra id, quod de termino formali in communi, neque in hac singulari materia de Generatione tradidimus ex sententia opposita potest quidquam obici, quod mediocrem difficultatem generet.

Ex his pro aliis materiis terminus formalis cuiusque actionis facillè assignabitur, conuersio enim Eucharistica formaliter vt productio est, tanquam terminum formalem respicit vnionem corporis Christi, cum panis accidentibus, quæ formaliter ex vi illius producit, & producta denominatur. Si verò sumatur vt conuersio, terminus formalis illius est corpus Christi, in quod panis conuertitur, quia licet corpus Christi non denominetur conuersum, nihilominus illius terminus existit, quia conuersio non communicat denominationem conuersi, termino *ad quem*, sicuti productio dat illi denominationem producti, quia denominatio conuersi est propria termini *à quo*, qui desinit esse, vt dicam puncto venturo, n. 7. sicuti denominatio mutati est denominatio, non termini, sed subiecti mutationis & sicuti terminus *ad quem* mutationis est id, in quod fit mutatio, ita terminus *ad quem* conuersionis est id, in quod fit conuersio. Similiter incarnatio vt est productio respicit vnionem hypostaticam ex vi illius productam vt docebat P. Soar. si verò significetur vt incarnatio, id est vt assumptio carnis, respicit tanquam formalem terminum naturam humanam nomine carnis significatam, quam assumpsit Verbum, & quæ assumpta denominatur. Si verò incarnatio consideretur quatenus personatio naturæ humanæ, & via, media quæ Verbum suam personalitatem communicauit humanæ naturæ, illius terminus formalis erit Verbi substantia, quia hæc est quam Verbum naturæ humanæ communicat.